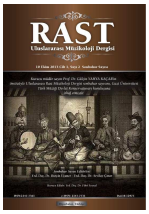
RAST MÜZİKOLOJİ DERGİSİ
Uluslararası Müzikoloji Dergisi
www.rastmd.com

http://dx.doi.org/10.12975/rastmd.2013.01.02.00014

KONYA TÜRKÜ METİNLERİNDE MEVLANA VE MEVLEVİLİK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Attila ÖZDEK[1]

ÖZET

Bilindiği üzere Konya halk müziği, Türk halk müziği içerisinde karakteristik özellikleriyle önemli bir yere sahiptir. Anadolu'da Selçuklulara başkentlik yapmış bu önemli şehir; kültür yapısı, mimarisi, medreseleri, hanları, dergâhları ve tabii Mevlana'sı ile çok zengin ve mistik bir hava taşır. Mevlana da yaşadığı bu şehirde fikir ve düşüncelerini olgunlaştırıp buradan tüm dünyaya yayarak günümüz dünyasında, bir tasavvuf ve düşünce insanı olarak insan sevgisi ve saygısı ile yoğrulmuş derin ve üstün bir hoşgörü temsilcisi olmuştur. Bu denli etkili ve önemli bir mutasavvıfın, yaşadığı çevredeki kültür öğelerini etkilemesi olağandır. Hele ki bu tasavvuf ve düşünce anlayışının müziği bir araç olarak kullanmış olması sebebiyle etrafındaki diğer müzik türlerini ve dolayısıyla yerel müzikleri de etkilemiş olduğu düşünülmektedir. Bu etkinin Konya halk müziği üzerinde; türkülerde kullanılan makamlar ve makam dizileri ile ilgili boyutları, usûl yapısı ile ilgili boyutları, çalgılar ile ilgili boyutları, türkülerin edebi metinleriyle (vezin yapısı, konular, kelimeler vb.) ilgili boyutları ve icra ve sunuluş biçimi ile ilgili boyutları olduğu kabul edilmektedir. Mevlevi müziğinin Konya halk müziği üzerindeki müzikal etkileri (makam, makam dizisi, usûl, çalgılar, icra vb.) bu araştırmanın kapsamı dışında tutularak başka bir araştırma konusu olarak devam etmektedir. Bu noktalardan hareketle araştırmada, TRT THM Nota Arşivinde Konya üzerine kayıtlı türküler başta olmak üzere, yayımlanmış kitap, nota, makale ve bildiriler ile yayımlanmamış tezlerden ulaşılan Konya türkülerinin metinleri; vezin, yapı, konu ve kullanılan kelimeler bakımından incelenerek Mevlana ve Mevlevilik ile ilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya Türküleri, Mevlana, Mevlevilik, Türk Halk Müziği, Türk Halk Edebiyatı

[1] N.E.Ü. A.K.E.F. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

RESEARCH ON MEVLANA AND MEVLEVIYEH IN KONYA'S FOLK SONG TEXTS

ABSTRACT

It is known that Konya folk music holds a crucial place with characteristics features in Turkish folk music. The cultural structure of this important city that; This important city, which was the capital city of Seljuks in Anatolia, beheld a cultural structure with a rich and mystic atmosphere exemplified by its architecture, madrasahs, hostelries, Islamic monasteries and of course Mevlana. Mevlana lived in this city, and advanced his ideas and thoughts by disseminating them to the entireWorld. In today's world, he became the tolerance representative, a man who was brought up with philanthropy and people's respect as a sufiand person of ideas. This officious and important sufi definitely influenced cultural factors within the environment he lived. It is thought that music, which promotes an understanding of islamic mysticism and thought through instrumental means, affected other kinds of music and consequently, local music. This influence on Konya folk music was significant.This influence is seen in the modesfound in folk songs, mode scales, and the structure of tempo. The choice of instruments, the literal text of folk songs such as the rhythm, the subjects, the words etc., and the style of performing and presentation, all contain elements of the Konya impact. The musical effects of Mevlevi music on Konya folk music (makam, makam scale, measure of Turkish music, music instruments, performing etc.) still remain as a different survey subject which is excluded from the scope of the present survey.Taking stand from this pointin the survey mainly Konya folk songs' texts which are found in TRT THM musical note archive, recorded folk songs about Konya, published book, musical note, article and published thesis with announcement are examined in terms of the rhythm, the structure, the subject and word usage and their relationshipswith Mevlana and Mevleviyeh are attempted to be determined.

Keywords: Folk Songs of Konya, Mevlana, Mevleviyeh, Turkish Folk Music, Turkish Folk Literature

GİRİŞ

Bilindiği üzere Konya halk müziği, Türk halk müziği içerisinde karakteristik özellikleriyle önemli bir yere sahiptir. Tarafımızca bu karakteristik özelliklerin alt yapısı olarak tarih içerisinde birçok farklı kültürle olan etkileşimin yanı sıra temelde üç faktörün önemli olduğu düşünülmektedir. Bu faktörlerin birincisi insanlığa ait ilk yerleşim yerlerinden biri olarak tespit edilen Çatalhöyük'ün Konya sınırları içinde yer alması ve kent merkezine 45 km mesafede olmasıdır. Yerleşik hayatın ve medeniyetin erken başladığı yerlerde kültürel yapıda zenginlik ve çeşitlilik olduğu bilinen bir olgudur. İkinci faktör olarak düşündüğümüz Konya'nın Anadolu'daki önemli medeniyetlerden birisi olarak Selçukluların başkentliğini yapmasıdır. Başkentler tarih boyunca her zaman bilim, kültür ve sanatın merkezi olmuşlardır. Üçüncü faktör ise yaşamı, düşüncesi ve eserleriyle tüm dünyayı etkilemiş olan Mevlana'nın Konya'da yaşaması ve devam eden süreçte Mevleviliğin bu şehirde olgunlaşmasıdır.

Araştırmamız açısından Konya yöresi halk müziği karakteristikleri ile ilgili olarak yukarıda bahsini yaptığımız üçüncü faktörün yani Mevlana ve Mevleviliğin

büyük önemi vardır. Çünkü Mevlana'dan sonra oğlu Sultan Veled tarafından sistematize edilen ve XIII. yy.dan başlayarak özellikle Osmanlı Devleti sürecindeki birçok alanı etkileyen Mevlevilik; yaşam ve ibadet anlayışında şiire ve müziğe oldukça önem veren bir tarikat olmuştur. Şiire ve müziğe önem veren Mevlana ve Mevleviliğin etkisiyle de Konya'nın kültür yapısında çok zengin ve aynı zamanda mistik bir hava oluştuğu düşünülmektedir.

Osmanlı Devleti süresince kültürün önemli bir alt başlığı olarak müzik alanında Mevleviliğin ne kadar etkili ve yönlendirici olduğu çok iyi bilinen bir gerçektir. Özellikle Klasik Türk Müziği alanında yetişmiş birçok ünlü besteci, sazende ve hanendenin ve hatta kuramcıların Mevlevilik tarikatına mensup olduğu ve müzikal donanımlarını Mevlevihanelerdeki meclislerde aldıkları bilinmektedir. Bu sebeple Mevleviliğin doğup olgunlaştığı yer olan Konya'nın müzik yaşantısında da Mevleviliğin izlerini gözlemek zor değildir. Konya tarih boyunca Klasik Türk Müziği alanındaki birçok sazendenin özellikle de ney, ud, kanun icracılarının yetişmesine imkân sağlamış ve hâlen de sağlamaktadır. Klasik Türk Müziği alanındaki hizmet ve faaliyetlerin bir devamı olarak köklü müzik eğitim kurumlarının Konya'da kurulduğu ve faaliyet gösterdiği bilinmektedir.

Şehirde hizmet veren köklü müzik eğitim kurumlarından birisi ilk önceleri Selçuk Üniversitesi'ne bağlı iken günümüzde Necmettin Erbakan Üniversitesine bağlı bulunan Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi bünyesindeki Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'dır. Bu kurum kurulduğu yıllardan başlayarak ünlü besteci ve udi Cinuçen Tanrıkorur'un da gayretleriyle benzerleri arasında hem Batı müziği hem de Türk müziği alanında eğitim veren önemli kurumlardan birisi olmuştur. Diğer taraftan Selçuk Üniversitesine bağlı olan Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı da kurulduğu günden bu güne özellikle Klasik Türk Müziği alanında önemli hizmetler yapmaktadır. Konya'da Türk müziği alanında hizmet veren bir başka resmî kurum olarak da Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu'nu belirtmek gerekir. Bu topluluk özellikle Mevlevi ayinlerinin ve Sema törenlerinin baş aktörü konumundadır. Amatör gönüllülerle eğitimli profesyonelleri bir arada harmanlayarak uzun yıllardır faaliyet gösteren Konya Musiki Derneği'ni de Klasik Türk Müziği alanında önemli işlevleri olan bir kurum olarak saymakta fayda vardır.

Mevlana ve Mevleviliğin Klasik Türk Müziği ile ilgili kurum ve kuruluşların varlığı ve devamlılığı ile ilgili etki ve katkısı böyle iken şehrin ve yörenin yerel müziğinde de bazı etkileri olduğu muhakkaktır. Bu etkiler özellikle çalgı tercihleri, çalgı toplulukları, toplu çalma ve söyleme geleneğindeki eser seçim ve sıralamaları ile hemen göze çarpmaktadır. Ud ve kanun ile birlikte divan bağlama ve curanın kullanılması, peşrev ve divan adı altında hazırlık ezgilerinin müzikli toplantılarda seslendirilmesi ve de eserlerin seslendirilmesinde makam birliği ve sıralamasına özen gösterilmesi Klasik Türk Müziği'nin dolayısıyla Mevleviliğin Konya yöresi halk müziğindeki önemli etkileri arasında hemen sayılabilir.

Yaşadığı şehirden başlayarak tüm dünyayı etkilemiş önemli bir mutasavvıf olan Mevlana'nın ve temsil ettiği felsefenin yaşadığı çevredeki bütün kültür öğelerini etkilemesi olağandır. Hele ki bu tasavvuf ve düşünce anlayışının müziğe olan yakınlığı göz önüne alındığında etrafındaki diğer müzik türlerini ve dolayısıyla yerel müzikleri de etkilemiş olduğu tespiti zor olmayan bir durumdur. Ancak Mevlevî müziğinin

Konya halk müziği üzerindeki makam, usûl, çalgılar, formlar ve icra gibi bazı müzikal etkileri yukarıda bahsettiğimiz gibi bir çırpıda dile getirilecek düzeyde olsa da bu araştırma kapsamı dışında tutularak araştırmada sadece yazılı/basılı türkü metinleri; vezin, nazım şekli, konu ve kullanılan kelimeler bakımından incelenerek, metinlerin Mevlana ve Mevlevilik ile ilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Konya Halk Müziği ve Mevlevilik

Yeryüzündeki ilk yerleşik hayatın Konya sınırları içindeki Çatalhöyük'te, M.Ö. 7000'li yıllarda başladığı bilinmektedir. Konya toprakları devam eden süreçte Hitit, Frig, Lidya, Pers, Roma ve Bizans uygarlıklarına ev sahipliği de yapmıştır. İslam uygarlıklarıyla tanıştıktan sonra Anadolu Selçuklu Devleti'ne başkent olan Konya; beylikler, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet ile önceki uygarlıkların izlerini taşıyan bir kültür ve medeniyet şehridir. Şehrin sahip olduğu bu köklü kültürel geçmiş, geleneksel yaşamın, davranış biçimlerinin, sosyal yapının ve ilişkilerin pek değişime uğramadan sürüp gitmesinin başlıca sebepleri arasında sayılmaktadır. Özellikle XIII. yy.ın başlarında Mevlana'nın Konya'ya yerleşmesi ve orada yaptığı çalışmalar, Konya'nın kültür merkezi olma niteliğini kat be kat arttırmış, siyasi merkez olma niteliğini neredeyse gölgede bırakmıştır (Kayhan, 2002: 5; Karaman, 2002: 2).

Konya'nın zamanla siyasi bir merkez olmaktan öte bir kültür merkezi haline dönüşmesi şehirde sanat ve dolayısıyla müzik faaliyetlerini dikkate değer boyutta artmasına sebep olmuş ve geçen zaman içinde Konya müziği Anadolu mozaiğinin önemli parçalarından birisi haline gelmiştir. Gazimihâl de (1947: 9) Selçuklu dönemi Konya'sının durumunu anlatan eski metinlerde müzikle ilgili birçok bahis bulunduğunu dile getirmektedir. Fakat bu eski metinlerin Farsça olmasından dolayı anlatılanlarda İran fasıllarından mı yoksa Konya'nın müzik meclislerinden mi bahsedildiğinin her zaman açık bir şekilde anlaşılamadığını belirtmektedir.

Gazimihâl'in bahsettiği Konya müzik meclisleri ve bu meclislerde seslendirilen türküler Konya halkbiliminin en önemli konu başlıklarını oluşturmaktadırlar. Çünkü türküler, halk biliminde en kolay ve en güzel anlatım aracı olarak kabul edilmektedirler. Yaşama dair her konuyu işleyen türkülerin; hem söyleyeni hem de dinleyeni aynı duygu dünyasında birleştirdiği bilinmektedir (Odabaşı,1999(b): 17).

Yukarıda görüldüğü gibi Konya yerel müziğinden bahseden değişik kaynakların kullandığı "müzik meclisi" kavramı eskisi kadar olmasa bile günümüzde de devam eden müzikli toplantılardır. Bu toplantılar hem köylerde ve kasabalarda hem de kent merkezinde "oturak" adıyla bilinmekte ve halen de belirli periyotlarla yinelenmektedir. Konya halk müziğinin en seçkin örneklerinin seslendirildiği oturaklarda bağlama ailesi çalgılarından divan ve curayla birlikte ud ve kanunun da yer aldığı ve eserlerin isimlendirilmesi ve sıralamasında Klasik Türk Müziği'ni andıran tercihler olduğu görülmektedir. Bu sebeple Konya halk müziğinin bazı açılardan kısmen de olsa Klasik Türk Müziği özelliklerini taşıdığı bilinmektedir. Klasik Türk Müziği'ne ait bazı özelliklerin Konya halk müziğinde yer bulması ve ona karakteristik bir kimlik kazandırmasında da Mevleviliğin çok önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Her ne kadar Klasik Türk Müziği etkileri gözlemlense de Konya halk müziği de Türk halk müziğinin genelinde olduğu gibi yaşamın temel konularına dair kimi zaman hüzünlü ama çoğu zaman eğlenceli bir içerik ve söylem taşır. Sözlerinin didaktik bir yapıdan çok eğlenceli bir içerik taşıması, tempo ve usûl özellikleri Konya halk müziğini çoğunlukla mizahi bir karaktere büründürmektedir. Barana adı verilen çalgı topluluklarında kanun ve cura tiz frekansların özgürlüğündeyken ud ve divan bağlama bas frekansların dinginliğindedir. Barana terimi tıpkı orkestra terimindeki gibi hem çalgıları hem de çalgıları çalan bireyleri ifade etmek için kullanılan bir terim olmakla birlikte günümüze yaklaştıkça oturak kavramının yerine kullanıldığı da görülmektedir. Barana takımında solistler bazen hiçbir çalgı aleti çalmadığı gibi bazen de hem çalıp hem söylemektedirler. Kimi zaman da barana takımının solistinin elinde bir kaşık, def ya da bendir olabilmektedir.

Çalgı topluluklarındaki tercih köylerde bağlama, kaval ve def'ten yana oluşmaktayken kasaba, ilçe ve kent merkezlerinde ud ve kanunla birlikte bağlama ailesi çalgıları göze çarpmaktadır. Bu çalgılara def, kaşık ve darbuka da eşlik etmektedir. Konya türkülerinin ana konuları; aşk, hovardalık, kahramanlık, tabiat ve hayvan sevgisidir. Yöredeki türkü okuyucuları hançere namesi (gırtlak) yapabildikleri ölçüde başarılı kabul edilmektedirler. Konya türkülerinin bazılarının civar illerden ve bölgelerden Konya'ya taşındığı ve mahallî sanatçılar tarafından ezgisi süslenip bazı sözler eklenerek Konya ağzına uydurulduğu bilinmektedir (Öztürk-Tan-Turhan, 2007: 51).

Bu durum bazen başka yöre melodilerine Konya ağzıyla yazılmış yeni sözlerle ortaya çıkarken bazen de başka yöreye ait olduğu bilinen ezgilerde Konyalı mahallî sanatçıların kullandığı dizi ve perde tercihleriyle gündeme gelmektedir. Ancak Konyalı mahalli sanatçıların "Bu aslında bizim Gonyamızın türküsü" diyerek sahiplendikleri ve bazı kaynaklarda başka illere kaydedilmiş kimi türkülerin gerçekten Konya orijinli olduğu da bilinmektedir. Özellikle türkü metinlerinde geçen bazı söz öbeklerinden, ifade özelliklerinden ve konusunda işlenen olay ve kişi isimlerinden yola çıkarak Konya türkülerini tespit etmek mümkündür.

Konya türkü metinlerinin başlıca özelliği olabildiğince yalın ve açık sözlü oluşlarıdır. Türk halk edebiyatının diğer alanlarında olduğu gibi, türkü metinlerinin de geriye doğru gittikçe daha dobra ve açık ifadelerle örülü olduğu görülmektedir. Günümüz için belki büyük ölçüde işlevini yitirmiş olan benzetmeler ve mecazlar da bu yalın ve açık sözlü anlayışın önemli bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Eski Konya oturak âlemlerinde bu anlaşılır ve duru dilin yanında âşık tarzı divan ve koşmaların da okunduğu bilinmektedir. Ancak divanlar, aruz vezni kalıplarında ve ağdalı bir dil ile yazıldığından, zamanla Osmanlıca kelimelerin yabancılaştığı ve bu sebeple de divan ve koşma tarzındaki yapıların unutulmaya yüz tuttuğu kabul edilmektedir (Odabaşı, 1999(a): 8; Sakman, 1999: 35).

Konya halk müziğine ait yukarıda kısaca bahsedilen özelliklerin yanında araştırma konumuzla ilgili olarak Mevleviliğin Konya halk müziği üzerindeki etkilerini vurgulayan bazı araştırmacıların görüşlerine değinmekte fayda vardır. Bu görüşlerde Mevleviliğin Konya halk müziğine olan etkileri daha önce de belirttiğimiz gibi genellikle çalgılar, eser sıralaması ve sunuluş ortamı gibi açılardan vurgulanmış ancak türkülerin metin içerikleri ve konuları ile ilgili bir tespit yapılmamıştır.

Enstitü niteliğinde farklı birçok bilim ve sanat alanında öğretimin yapıldığı Mevlevihanelerde ayin bestelerinden başka din dışı müziklere ait sayısız eserlerin meydana getirildiği bilinmektedir. Selçuklu'dan sonra Karamanoğulları ve Osmanlılar döneminde de bütün ağırlığıyla varlığını, konumunu ve etkinliklerini devam ettiren bazı tanınmış Mevlevi müzisyenlerin tekke musikisi yanında halk türkülerini, şarkıları ve Batı müziği parçalarını da icra ettikleri birçok farklı kaynakta dile getirilmektedir. Mevlevi müzisyenler dergâh musikisi dışındaki musikiye de besteler vererek veya mevcut bestelerin gerektiği gibi icra edilebilmesi için tekke dışındaki fasıllara katılarak Konya'nın müzik hayatında her zaman etkili olmuşlar ve "nezih sanatkâr" tipinin örneğini temsil etmeye çalışmışlardır (Arbaş, 1986: 100; Gazimihâl, 1947: 44; Özönder, 1999: 191).

Mevlevi müzisyenlerin tekke dışındaki müzikli toplantılara katılmasının ya da tekke içinde kendi aralarında yaptıkları müzikli sohbetlerin tekke dışına yansımasının Konya halk müziğindeki oturak adlı müzikli toplantıların iç işleyişini etkilediği düşünülmektedir. Klasik Türk Müziği ve Türk Halk Müziği çalgılarının bir arada kullanılması, müzikle birlikte oynanan oyunlar ve eserlerin belirli bir sırada icra edilmesi bu durumun birer yansıması olarak düşünülebilir.

Nitekim belirgin makam izleri taşıyan aranağmeli Konya türkülerinin kaynağında Mevlevi dergâhlarında görevli müzisyenler olduğu varsayılmaktadır. Bu müzisyenlerin zaman zaman kendi aralarında kurdukları muhabbet meclislerinde türküler besteleyip çaldıkları ve bu ezgilerin de bir süre sonra Konya halk müziği ile iç içe geçtiği düşünülmektedir. Klasik Türk Müziği önderleri olan bu insanların günümüze Konya türküleri olarak ulaşan bu eserlerde klasik şarkı anlayışına benzeyen bir yapıyı kullandıkları ve böylece de belirli bir çalınış sırası olan bir icra şeklinin zamanla benimsendiği anlaşılmaktadır. Konya türkülerinin klasik yapısı içinde ayrıca oyun havaları niteliğinde oluşu da hayli dikkat çekici bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Oturak âlemlerinde uygulanan bu oyun türleri sadece Selçuklu etkisinin olduğu bölgelerde gözlemlenmektedir. Konya türkülerinin icrasındaki türkü-oyun ilişkisinin sema törenlerindeki müzik-raks ilişkisiyle alâkalı olduğu düşünülmektedir. Ney, kanun, ud, bendir gibi çalgıların halk müziğinde kullanılması, halk oyunları arasında semadan esinlendiği düşünülen "dönme" adlı bir oyunun bulunması ve bu oyunun ney, bağlama veya tanburla Kemani Hamza Efendi'ye ait Saba makamındaki Mevlana Peşrevi çalınırken oynanması gibi bulgular Mevlevi müziğinin Konya halk müziğini etkilediğine dair kanıtlar arasında gösterilmektedir (Halıcı, 1985: 43-44; Öztürk-Tan-Turhan, 2007: 48).

Mevlevi müzisyenlerin tekke dışındaki müzik faaliyetleri arasında diğer bir önemli nokta da "Sulu Kahve"dir. Saz şairlerinin ve ozanların buluşma noktası ve kendini ispat etme sahnesi haline dönüşen bu yapı Konya'nın yerel müziğinde de önemli etkiler yaratmıştır.

XIX. yy. içinde Mevlevi şeyhi Hemdem Sait Çelebi'nin gayretleriyle Türbe civarında kurdurulan "Sulu Kahve" sayesinde dergâhın bünyesi içinde musiki yapan grupların yanında dışarıda musiki yapmaya elverişli yetenekler korumaları altınmış ve böylece de dergâh dışında da birtakım saz şairlerinin yetiştirilmesine olanak sağlanmıştır. Sulu Kahve, Âşık Dertli'nin yönetimi altında toplanan devrin saz şairleriyle, halk ozanlarından Konya halkına verilen sanat şölenleriyle kentin eğlence hayatında önemli etkisi olan bir mekân olmuştur (Odabaşı, 1999(b): 194).

Zamanla Sulu Kahve ve benzeri ortamlar bir çekim merkezi haline dönüşerek özellikle anonim halk edebiyatı ürünlerinin yaşatıldığı ve önemli halk şairlerinin yetiştiği mekânlar olmuşlardır. Başta Sulu Kahve olmak üzere Konya merkezindeki âşık kahvelerine yurdun dört bucağından âşıkların gelip Konyalı meslektaşlarıyla çalıp söyledikleri bilinmektedir. Konya Turizm Derneği de bu geleneği canlandırmak amacıyla 1965 yılından itibaren her yıl "Âşıklar Bayramı" düzenlemektedir (Odabaşı, 1998: 181; Öztürk-Tan-Turhan, 2007: 14-44).

Şehir merkezindeki bu müzikal hareketlilik ve anlayış, kendisine yönetici sınıftan ve sınırlı ölçüde halktan ve esnaftan taraftar bulan Mevleviliğin doğrudan etkisi altında olmakla birlikte tarıma dayalı ekonomik yapı sebebiyle özellikle şehirden uzak kesimlerde halk kültürünün hâkim yapı olarak varlığını sürdürdüğü bilinmektedir.

Araştırmamızla doğrudan ilgili olarak Halıcı (1985) tarafından yapılan "*Konya Sazı ve Türküleri*" adlı yayın dikkat çekicidir. İçerisinde Konya türkü metinlerinde işlenen temalarla ilgili bir bölüm ve bu temalara ait metin örnekleri olan çalışmanın bu bölümünde Mevlana ya da Mevlevilikle ilgili bir başlıklandırma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere Mevleviliğin Konya halk müziğine olan etkileri birçok boyutuyla farklı araştırmacılar tarafından dile getirilmiş ve bu etkiler Konya folklorunda ve dolayısıyla halk müziğinde değişik örnekler ve delillerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmaların çoğunlukla Klasik Türk Müziği'nin dolayısıyla Mevleviliğin Konya yerel müziğine yaptığı müzikal etkiler çerçevesinde kaldığı ve türkü metinleri üzerine kapsamlı bir araştırmanın şimdiye kadar yapılmadığı anlaşılmaktadır.

METODOLOJİ

Araştırmada Konya türkü metinleri incelenebilmesi için TRT Müzik Dairesi Yayınları Türk Halk Müziği Repertuarı'ndaki Konya, Karaman ve Aksaray yörelerine ait türkülerin yanı sıra Cenikoğlu (1998), Ergun ve Uğur (2002), Halıcı (1985), Odabaşı (1999a), Öztürk ve ark. (2007) ve Sakman'a (1999) ait kaynaklar taranmış ve birbirinin çok benzeri olan bazı türküler kapsam dışı tutularak 269 türkü metni elde edilmiştir. Bu türküler; vezin, nazım şekli, konu ve kullanılan kelimeler bakımından Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili olarak irdelenmiştir. Türkü metinlerinin vezin ve nazım biçimi açılarından sınıflandırılmasında Cem Dilçin'in *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* referans alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde Konya ve çevresine ait olduğu tespit edilen 269 türkü metni; vezin yapıları, nazım biçimleri ve işledikleri konuların yanı sıra içerisinde geçen ve Mevlana ve Mevlevilikle ilgili olabilecek kelime ve kavramlar açısından incelenerek araştırmaya ışık tutacak nicel veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Konya Türkü Metinlerinde Vezin

İncelenen türkü metinlerindeki vezin yapısı; hece vezni, aruz vezni ve serbest vezin olmak üzere üç ana başlıkta incelenerek bir istatistik çıkarılmıştır. Bu istatistiğe göre incelenen türkülerin vezinlere göre dağılımı şöyledir:

Kullanılan Vezin	**f**	**%**
Aruz Vezni	4	1.5
Hece Vezni	253	94
Serbest Vezin	12	4.5
Toplam	269	100

Tablo 1: Konya türkü metinlerinde kullanılan vezin türleri.

Görüldüğü üzere halk müziğimizin sözlü kaynağını oluşturan halk edebiyatının dolayısıyla da hece vezninin ağırlığı burada da açıkça ortaya çıkmıştır (%94). Halk edebiyatında aruz vezni nadiren de olsa kullanılmaktadır ve yaptığımız istatistik de bu durumu doğrulamaktadır (1,5). Halk edebiyatındaki içtenlik ve doğaçlama kimi zaman kalıpların ötesinde yapılar ortaya koymuştur ki serbest hece yapılı ürünler de bunun en güzel örneklerindendir (%4,5).

Burada dikkat çekici olacağı düşünülen durum aruz vezni kullanılarak yazılmış türkülerin oranının % 1,5 olarak görünmesidir. Vezin yapısını Mevlana ya da Mevlevilikle ilişkilendirmek doğrudan mümkün olmasa da Mevlana'nın çağının bilim ve sanat dili olarak kabul edilen Farsçayı ve aruz veznini kullanmasının belki de Konya'ya ait halk edebiyatı ürünlerinde bir etkisi olabileceği düşünülmekte iken ortaya çıkan sonuç bu doğrultuda olmamıştır. Ancak aruz vezninin kullanıldığı türkülerin hepsinin "divan" adı verilen türde olduğunu belirtmekte fayda görülmektedir. Konya'da "divan"lar kırık hava türünde bir giriş ezgisinden sonra -ki bu ezgiye "Konya Divan Ayağı" denilmektedir- solistler tarafından uzun hava formunda seslendirilmektedir.

Bu konudaki diğer dikkat çekici sonuç ise Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili kelime ve kavramların neredeyse tamamına yakını aruz vezniyle yazılmış türkü metinlerinde geçmektedir. Bu türkülerden 3 tanesinin sözleri Âşık Şemi'ye diğeri ise Silleli Sururi'ye aittir. Adı geçen âşıklardan özellikle Âşık Şemi'nin Mevlevi tarikatından olduğu ve Konya âşıklık geleneğinde çok önemli ve etkili bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Mevlevilik tarikatına mensup bu âşıkların aruz veznini tercih etmesi ve eserlerinde Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili kelime kavramları kullanması da doğal bir sonuç olarak görülmektedir.

Hece vezninin kullanıldığı türkü metinlerinde kullanılan hece sayılarına ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir:

Kullanılan Hece Vezni	**f**	**%**
5'li Hece Vezni	1	0,4
7'li Hece Vezni	66	26
8'li Hece Vezni	34	13,4
9'lu Hece Vezni	1	0,4
10'lu Hece Vezni	1	0,4
11'li Hece Vezni	144	57
12'li Hece Vezni	2	0,8
13'lü Hece Vezni	1	0,4
15'li Hece Vezni	3	1,2
TOPLAM	253	100

Tablo 2: Hece vezniyle yazılmış Konya türkü metinlerindeki hece sayısı dağılımı.

Tablo 2'ye göre halk edebiyatımızın hece ölçüsü olarak 7'li (%26), 8'li (%34) ve 11'li (%57) yapıyı tercih etmesindeki ağırlık Konya türkü metinlerinde de açıkça görülmektedir. Özellikle 11'li hece yapısının %57 oranına ulaşması dikkat çekicidir.

Konya Türkü Metinlerinde Nazım Biçimleri ve Türleri

Türkü metinlerinin nazım şekli incelemesi yapılırken %94'lük bir orana sahip olan hece vezni ile yazılmış türküler dikkate alınmış ve istatistik bu çizgide oluşturulmuştur. Ancak aruz vezni ile yazılmış türkü metinleri de incelenmiş ve formları belirlenmiştir.

Aruz vezni ile yazılmış halk edebiyatı ürünü türkü metinlerinde kullanılan nazım biçimleri uyak düzenine ve dize sayısına göre farklı isimler almaktadır. Nazım türleri ise işlenen konuyla ilişkilidir. Tespit edilen 4 adet aruz vezniyle yazılmış türkünün 3 tanesi dörtlüklerden oluşmakta ve uyak düzeninden dolayı daha önce belirtildiği gibi "murabba" biçiminde divan formuna uymakta iken diğeri ise beyitlerden oluşmakta ve "gazel" biçiminde divan formuna uymaktadır. Ayrıca aruz vezniyle yazılmış bu türkülerden ikisini isimlerinden de yola çıkarak "methiye" türüne dâhil etmenin yanlış olmayacağı düşünülmektedir. Methiyeler her ne kadar divan edebiyatı nazım türleri içerisinde geçse de burada işlenen konular ve işleniş biçimi bu türe uygunluk göstermektedir.

Halk edebiyatındaki nazım biçimleri ise uyak yapısına göre çoğunlukla mani, türkü, koşma, destan, semai, varsağı başlıkları altında incelenmektedir. Konumuz gereği halk edebiyatında kullanılan nazım biçimlerinden özellikle "türkü" bizim için önem arz etmektedir. Türkü biçiminde olan metinler ayrıca kavuştak, bağlantı ya da nakarat adı verilen bölümlerin yapısından ve bentlerin dize sayısından yola çıkılarak sınıflandırılmaktadır. Yaptığımız nazım biçimleri istatistiğinde türkülerin nakaratları karışıklığı arttırmamak adına dikkate alınmamış sadece ana bentler (beyit, üçleme ya da dörtlükler) dikkate alınmıştır. Bu incelemeye göre oluşan tablo aşağıdaki gibidir:

NAZIM BİÇİMİ	**f**	**%**
Manili Türkü	76	30
Dördüncü Dizesi Nakarat	34	13
Koşma	4	1,5
Beyitli Türkü	46	18
Üçlemeli Türkü	83	34
Nakaratsız Dörtlük	6	2
Artık(Yedekli)Mani	4	1,5
Toplam	253	100

Tablo 3: Hece vezniyle yazılmış Konya türkü metinlerindeki nazım biçimleri.

Tablo 3'e göre hece vezniyle yazılmış Konya türkülerinin nazım biçimlerine göre dağılımı; dörtlüklerden oluşan manili türküler (%30) ile üçer dizeli üçlemeli türkülerin (%34) ağırlığını taşımaktadır. Bu iki yapıyı ikişer dizeli beyitlerden oluşan türküler (%18) takip etmektedir. Mevlana'nın en önemli ve en çok tanınan eseri Mesnevi de ikişer dizeli beyitlerle ancak aruz vezni kullanılarak ve Farsça yazılmıştır. Bu tabloyla ilişkilendirmek noktasında sağlıklı bir veri olmamasına rağmen bu bilgiyi hatırlatmanın yararlı olacağı düşünülmektedir. Dördüncü dizesi nakarat olan türkülerde (%13)'lük bir oran hemen sonrasında görülmektedir. Diğer yapıların toplam oranı dahi (%5) ihmal edilecek kadar azdır.

Konya Türkü Metinlerinde Konular

İncelenen türkü metinleri kullanılan vezin yapısı ve nazım biçimleri dikkate alınmaksızın belirli konu başlıkları altında sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Konya türkü metinlerinin konu başlıklarına göre sınıflandırmasının sonucunda genel olarak Türk halk müziğinin işlediği konularla da paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir. Türküler konuları bakımından tasnif edilirken kullanılan başlıklar; aşk-sevda türküleri, yiğitlik-kahramanlık türküleri, gurbet türküleri, ağıtlar (hüzün ve üzüntü türküleri), hapishane türküleri, kına-düğün türküleri, kişi türküleri, oyun havası-oturak havası türküleri, doğa ve tabiat türküleri, methiyeler, ilençler (beddualar), taşlamalar, nasihat türküleri, sevinç-mutluluk türküleri ve iş-imece-çalışma türküleri şeklinde oluşturulmuştur. Bu başlıklar altında oluşan tablo aşağıda görüldüğü gibidir;

KONULAR	f	%
Aşk-sevda	15	58
Gurbet	13	5
Hapishane	4	1,5
Yiğitlik-Kahramanlık	22	8
Kına Düğün	5	2
Kişi	10	4
Ağıt(hüzün-üzüntü)	16	6
Oyun havası-Oturak	21	8
Methiye	4	1,5
Doğa ve tabiat	7	2,5
Sevinç-mutluluk	2	0,7
Taşlama	2	0,7
Nasihat	2	0,7
İlenç	2	0,7
İş-imece-çalışma	2	0,7
TOPLAM	26	10

Tablo 4: Konya türkü metinlerinde işlenen konular.

Tablo 4'ün gösterdiği durumun konu bakımından Türk halk müziğini genel özellikleri ile tutarlılık taşıdığı düşünülmektedir. Konya türkü metinlerinde konu bakımından en yüksek ağırlık % 58 ile "aşk ve sevda" türkülerindedir. Bu oranın incelenen türkülerin toplam ağırlığının yarısından fazla olmasının dikkat çekici olduğu muhakkaktır. Ancak "aşk ve sevda" konulu türkülerin halk edebiyatımızda da divan edebiyatımızda da önemli bir ağırlığı oluşturduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda geriye kalan yaklaşık % 40'lık oranın farklı konular arasında paylaşımı doğal kabul edilmelidir. "Aşk ve sevda" konulu türkülerin hemen ardından "yiğitlik-kahramanlık" konulu türküler ile "oturak ve oyun havası" başlıklı türkülerin ön plana çıktığı görülmektedir. "Oturak ve oyun havası" başlığı kullanılırken türkü metinleriyle ilgili kaynaklarda türkülerin üzerine bu şekilde düşülen notlardan yola çıkılmıştır. Ancak Konya Oturakları'nda çalınan ve söylenen ve burada konu bakımından başka başlıklara altında sınıflandırılan birçok türkü olduğu bilinmektedir. Burada kaynaklarda verilen bilgilere sadık kalınmaya çalışılmakla birlikte Konya'da düzenlenen müzikli toplantıların (oturak, barana, çetnevir, yaren gecesi vb.) belirli birtakım türkü sıralamalarını izlediği ve bu sıralamaların da çalan topluluklara göre farklılıklar gösterdiği dikkatten kaçmamalıdır.

Türkü konularından oluşan Tablo 4 ile Mevlana ya da Mevlevilik arasında bir ilişki kurmak mümkün görünmemektedir. Tasavvufi konuları işleyen ya da öğütleyen türkülere incelenen metinlerde rastlanmamıştır. Burada dikkat çekeceğimiz nokta bir sonraki başlıkta bahsedeceğimiz kelime ve kavramların özellikle "methiye" başlığı altında sınıflandırdığımız türkülerde ağırlıkta olduğudur.

Konya Türkü Metinlerinde Mevlana ve Mevlevilik ile İlgili Kelime ve Kavramlar

Konya türkü metinlerinin incelenmesinde belki de Mevlana ve Mevlevilik ile olan ilişkinin en açık görülebileceği nokta türkü metinlerinde geçen ve Mevlevilikte kullanılan ya da yer alan kelime ve kavramlar olmuştur. Türkü metinlerinde yer alan ve doğrudan ya da dolaylı olarak Mevlevilikle ilişkilendirilebilir olduğu düşünülen kelime ve kavramlar: "asitan-ı pir", "derviş", "derviş olmak ve hırka giymek", "enbiya", "erenlerin tekkesi", "evliya", "gülbang çekilir ya Hak deyu", "Hakka doğru yolumuz" , "Hazret-i Mollay-ı Rum", "hu çekmek", "kudüm", "Mevlâna", "Şems", "Şems-i Tebriz", "tasavvuf şairanı", "iki derviş gelir postu arkasında, keramet nişanı var hırkasında" şeklinde sıralanmaktadır.

Bu kelime ve kavramların kullanıldığı türküler ve ilgili bentleri aşağıdaki gibidir:

1.Aşk u Şevk İle Kurulmuştur Binası Konya'nın(Konya Methiyesi-Divan)

Açtı canda yâreyi gûş eyledik neyle **kudüm**
Biz ânın **dervişiyiz** inkârımız yok bil'umûm
Şâh-ı Kutb-ü'l-ârîfindir **Hazret-i Mollây-ı Rum**
Şüphesiz makbûlü haktır evliyâsı Konya'nın

Bülbül elhân eylemez bu beldede vakt-i seher
Zikri Mevlâna'ya mâni olmuş ol murgu meğer
Heft-i kişverde hezâr âşıkları **ya Hû çeker**
Zümre-i nâdân değildir müptelâsı Konya'nın

Evliyâsın eyleyim dersen eğer bir hisâp
Eylesen icmâli tafsîlin olur bin cilt kitâb
Sen de eyle **bâb-ı Mevlâna'ya** durma intisâp
Ordâdır âşıların açık livâsı Konya'nın

Konya'da Eflâtun misâli var menendi çok ricâl
Gösterir âyine-i İskenderî'den çok cemâl
Bulunur civârı **Mevlâna'da** erbâbı kemâl
Her **şebi rûz eylemiş Şems'in ziyâsı** Konya'nın
(Âşık Şem'i) (Öztürk ve ark., 2007: 354)

2.Menteşeli

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yok ki versem arka
Gönderdikler Şam'a Şark'a
Çekilmez derdim yalınız
(Uzun Kızların Ali'me) (Öztürk ve ark., 2007: 271)

3.Okutur Âlimleri Mantık Meâni Konya'nın(Dâsitan-ı Konya)

Okutur âlimleri mantık meâni Konya'nın
Remzile söyler **tasavvuf şâiranı** Konya'nın
Evhadettin **Şems-i Tebriz** Şeyh Sâhib Atâ
Bârigâh-ı evliyâdır çevre yanı Konya'nın

Güçlü eyler çeşmine toprağını ashâb-ı dîn
Keşf-olur erbâbına esrâr-ı Nûr-u âşıkîn
Hazret-i Mollâ-yı Rûmî burda kutbü'l-ârifîn
Arşa doğru kurulur aşk merdibânı Konya'nın

Her seher vaktinde gülbâng çekilir yâ Hak deyû
Âsitân-ı pîre dirler Kâ'betül-uşşak deyû
Ez-kadîm derb-ı meseldir Konya'ya var bak deyû
Söylenir dillerde dâim dâsitanı Konya'nın

Ben ne hâcet medh-idem Konya makarrı evliyâ
Sahibül-keşşâf olanlar var dimişler enbiyâ
Şüphesiz üstâd-ı küldür derdimend Şem'î gedâ
O da miskin pür-kusur sâhib-dinanı Konya'nın
(Âşık Şem'i) (Sakman, 1999: 147)

4.Vay Bana Vaylar Bana(Süpürgesi Yoncadan Çeşitlemesi)

Derviş geldi hû geldi
Çevir bendi su geldi
Ellere düğün bayram
Bize Hâktan bu geldi
(Öztürk ve ark., 2007: 310)

5.Bilmem Hayal midir?

İki derviş geldi aman Şam'dan eşkarı
Taramış zülfünü aman vermiş tımarı
Yürü yürü sürmelim bir tanem yürü

İki derviş gelir aman postu arkasında
Keramet nişanı aman var hırkasında
Yürü yürü sürmelim bir tanem yürü
(Odabaşı, 1999a: 21)

6.Emin Oğlan

Allah Allah dedikte girdik döğüşe
Süngümüzün ucu değdi gümüşe
Bir kurşun geldi **kara dervişe**
(Halıcı, 1985: 98)

7.Kahpe Felek

Erenlerin tekkesini taşladım
Bilmem günah bilmem sevap işledim
Elma diye al yanaktan dişledim
(Halıcı, 1985: 100)

8.Bir Dilberin Sevdasına

Dersimiz okur dilimiz
Hakka doğrudur yolumuz
Bu bizim garip halimiz
Soran dilber bin yaşasın
(Ergun ve Uğur, 2002: 244)

Görüldüğü üzere doğrudan Mevlana ya da Mevlevilik ile ilgili kelime ve kavramları içeren iki adet türkü metni tespit edilmiştir. Her iki türkü metni de Âşık Şem'î'ye aittir. Mevlevi tarikatına bağlı olduğu bilinen bu aşığın XVIII. yy sonlarında doğduğu, XIX. yy başlarında meşhur olduğu, aruz veznini kullanarak birçok şiir söylediği ve Konya âşık edebiyatını oldukça etkilediği bilinmektedir.

Doğrudan olmamakla birlikte Mevlana ya da Mevlevilik ile ilgili olabileceği ya da oradan etkilendiği düşünülen kelime ve kavramlar 6 adet türkü metninde geçmektedir. Bu metinlerdeki kelimelerin de "derviş", "post" ve "hırka" kelimelerinin ağırlığında olduğu görülmektedir.

İncelenen toplam 269 türkü metni içerisinde sadece 8 (%3) tanesinde doğrudan ya da dolaylı olarak Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili kelime ve kavramların geçmesi neredeyse dikkate alınamayacak kadar azdır. Hele ki doğrudan ilişkilendirebileceğimiz sadece 2 (%0,75) türkü metni bulunması oldukça çarpıcıdır.

ANALİZ

Konya türkü metinleri üzerinde yapılan incelemede; türkülerin büyük çoğunluğunda halk edebiyatının genelindeki gibi 7, 8 ve 11'li hece vezninin tercih edildiği, nazım biçimi açısından dörtlüklerden oluşan manili türküler ile üçer dizeli üçlemeli türkülerin çoğunluğu oluşturduğu, konu bakımından çeşitlilik görülmekle birlikte büyük ağırlığın aşk ve sevda türkülerinde olduğu ve en dikkat çekici olarak da doğrudan Mevlana ve Mevlevilikle ilgili kelime ve kavramların yok sayılacak oranlarda kaldığı tespit edilmiştir.

Şimdiye kadar Konya türkü metinleri üzerinde bu şekilde kapsamlı ve nicel karakterli bir araştırmanın yapılmamış olması çalışmanın önemini oldukça arttırdığı gibi belki de öngörülemeyecek şekilde Konya türkü metinlerinin Mevlana ve Mevlevilik etkisi taşımadığı tespit edilmiştir. Sözlü yapısı ağırlıkta olan geleneksel müziklerimizde böyle bir tespitin yapılmış olmasıyla daha önce bu konuda yapılmış çalışmaların eksik kalan yönlerinin tamamlanacağı ve bundan sonra yapılacak çalışmalara da bu yönde ışık tutulacağı düşünülmektedir.

SINIRLAR

Araştırma Konya ve yöresine ait türkü metinlerini içerdiği bilinen ve düşünülen; nota yayınları, kültür ve edebiyat yayınları, makaleler, bildiriler, tez ve kitaplardan elde edilen türkü metinleriyle sınırlıdır. Elde edilen türkü metinlerinin bir kısmının notalarına ulaşmak mümkün olsa da bir kısmının ezgisel yönü ile ilgili yazılı/basılı bir kayda ulaşmak pek mümkün değildir. Bu sebeple Konya türkülerinin müzikal özellikleriyle ilgili yapılmış ve yapılacak çalışmalarda incelenecek türkü sayısı belki de araştırmamızda incelediğimiz türkü sayısının ancak yarısı kadar olacaktır.

SONUÇ

Konya türkü metinleri üzerinde yapılan araştırmada türkü metinlerinin oluşumunda büyük oranda (%94) hece vezni kullanıldığı, belki de çok dolaylı yollardan Mevlana ya da Mevlevilik ile ilişkilendirilebilecek olan aruz vezninin dikkate alınamayacak kadar (%1,5) az kullanıldığı ve aruz vezni kullanılan türkülerin sadece "divan" adı verilen ve kırık hava tarzında bir giriş ezgisinden sonra seslendirilen uzun hava formundaki yapılarda kullanıldığı görülmüştür.

Türkü metinlerinde kullanılan nazım biçimleri incelemesinde en yüksek oran (%34) ile "üçlemeli türkü" biçiminde çıkmış ve bu oranı (%30) ile "manili türkü" biçimi takip etmiştir. Oran bakımından (%18) ile üçüncü sırayı alan "beyitli türkü" biçimindeki türkülerin, Mevlana'nın aruz vezniyle, beyitler halinde ve Farsça yazdığı Mesnevi ile ilgili olup olmadığına dair bir iddia ortaya koymanın mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Türkü metinlerinde işlenen konular bakımından yapılan sınıflamada da Mevlana ya da Mevlevilik ile ilişkilendirilebilecek "tasavvufi" konulara rastlanmamıştır.

Türkü metinlerinde geçen ve doğrudan Mevlana veya Mevlevilik ile ilişkilendirilebilecek kelime ve kavramlara rastlanmakla birlikte bu oran (%3) ihmal edilebilecek düzeyde kalmıştır. Hatta doğrudan Mevlana ya da Mevlevilik ile ilgili kelime ve kavramların bulunduğu türkü metinlerinin oranı çok daha düşüktür (%0,75). Bu kelimelerin kullanıldığı türkü metinlerinin aruz vezni kullanılarak yazılmış olduğu ve metinlerin Âşık Şem'î'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Dolaylı yollardan Mevlana ya da Mevlevilik ile ilgi kurulabilecek kelimelerin ise "derviş", "post" ve "hırka" kelimeleri ile ağırlık kazandığı görülmüştür.

Önceden yapılmış birçok çalışmada belirtildiği üzere; insan sevgisi, saygısı ve hoşgörüye dayalı haliyle çağlar ötesi bir inanç ve yaşam felsefesi haline dönüşen

Mevlevilik, doğup olgunlaştığı Konya'dan başlayarak Mevlevihaneler ve buralardan yetişen müzisyenler vasıtasıyla Klasik Türk Müziği'ni bütünüyle etkilemiş ve şekillendirmiştir.

Mevleviliğin bu denli yüksek etkilerini Konya'nın yerel müziğinde de belirli noktalarda gözlemlemek mümkün olmuştur. Bu etkileri; oturak adlı müzikli toplantılarda bağlama ailesi çalgılarıyla birlikte ud ve kanun gibi çalgıların da kullanılması; seslendirilen eserlerin isimlendirilmesinde peşrev, divan gibi daha çok Klasik Türk Müziğine ait kavramların kullanılması ve eserlerin makamsal bir uyum içinde ve düşük metronomlardan yüksek metronomlara doğru bir sıralamayla seslendirilmesi şeklinde sıralamak mümkündür.

Klasik Türk Müziği'nin ve dolayısıyla Mevleviliğin Konya yerel müziğindeki etkilerinin daha çok müzikal boyutta kaldığı ancak Türk halk müziğinin temel unsuru olan sözlü Türk halk müziği ezgilerinin metinlerinde ise Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili neredeyse hiçbir ize rastlanılmadığı tespit edilmiştir.

Bu durum oldukça çarpıcı ve düşündürücü olmakla birlikte sebep ya da sebeplerinin ortaya konulması oldukça zor görünmektedir. Ancak kişisel kanaatimiz odur ki Mevlana'nın, eserlerinde yaşadığı dönemin bilim ve sanat dili olarak kabul edilen Farsçayı kullanmasının ve halk arasında bu dili anlayan, okuyan ve yazan kitlenin çok sınırlı kalmasının diğer taraftan Mevlevilik tarikatının daha çok kent merkezli bir olgunlaşma ve genişleme çizgisinde, özellikle yönetici sınıf içerisinde kendine taraftar bulmasının ve kırsal kesime etkisinin çok az oluşunun bu durumu oluşturan sebeplerin başında geldiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Arbaş, A. (1986). Hazret-i Mevlâna ve Klasik Türk Musikisi. *Türk Musikîsinin Dünü Bugünü Yarını*. Haz: Feyzi Halıcı. Ankara, Sevinç Matbaası.

Cenikoğlu, T. (1998). Yâren Okşama, Türkü, Oyun Havaları/Notaları. *Akşehir'de Sıra Yârenleri.* Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. İstanbul, Özrenk Matbaa, 121-144

Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:517. 6. Baskı. Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ergun, S.Nüzhet, M. Ferit Uğur. (2002). Dördüncü Bölüm: Türkü. *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı***.** sadeleştiren: Hüseyin Ayan. Konya, Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No: 28. Altunarı Ofset. 236-271

Gazimihâl, M. Ragıp. (1947). *Konya'da Musikî***.** Ankara, CHP Halkevleri Yayınları Millî Kültür Araştırmaları: 11.

Halıcı, M. (1985). *Konya Sazı ve Türküleri*. Konya, Özden Matbaacılık.

Karaman, S. (2002). *Konya Oturak Sohbetleri ve Oturak Havalarının Türk Halk Müziğindeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayhan, A. (2002). "Sunuş". *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı***.** yazarlar: Saadettin Nüzhet Ergun- Mehmet Ferit Uğur (sadeleştiren: Hüseyin Ayan). Konya, Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No: 28. Altunarı Ofset.

Küçükbezirci, S. (1960). *Issız Yuvalar (Konya Türküleri)*. Umut Yayını: I. Konya, Azim Matbaası.

Odabaşı, A.Sefa. (1998). *20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü*. Konya, Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No: 16. Altunarı Ofset.

Odabaşı, A.Sefa. (1999a). *Dünden Bugüne Konya Türküleri*. yay.haz.: Ali Osman Öztürk. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları. Konya, Arı Ofset Matbaacılık.

Odabaşı, A.Sefa. (1999b). *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*. Konya, Selçuklu Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları No.13.

Özönder, H. (1999). Selçuklu, Beylik ve Osmanlı Dönemlerinde Konya'da Sanat Hayatı. *Dünden Bugüne Konya'nın Kültür Birikimi ve Selçuk Üniversitesi*. haz: Haşim Karpuz. Konya, Selçuk Üniversitesi Basımevi. 157–202.

Öztürk, A.Osman, Nail Tan, Salih Turhan. (2007). *Konya Halk Müziği*. Ötüken Yayınları. İstanbul, Özener Matbaası.

Sakman, M. Tahir. (1999). *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler***.** Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları. Konya, Arı Ofset Matbaacılık.

TRT Müzik Dairesi Yayınları Türk Halk Müziği Repertuarı (Konya, Karaman ve Aksaray yörelerine ait türküler)